

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Autoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Capvt I. De Sponsalium Natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

LIBER QUARTUS.

TITULUS I.

De Sponsalibus & Matrimonio.

CAPUT I.

De Sponsalium Natura.

Quest. 1. Unde Sponsalium nomen, & quid importet.

R

1. *Resp. Primò: Sponsalia à spondendo dicta, spon- sionem important, Spon- sio vero apud Juris Con- sultos promissionem fa- ctam per stipulationem significat. Barb. h. t. n. 3. citans L. sciendum. ff. de adl. edict. L. sponso ff. d. P. S. Unde spon- sialium nomen traductum à more antiquo, quo pu- ellæ nupturæ stipulabantur, seu per stipulationem promittebantur viro ab eis, sub quorum cura & potestate erant. L. 2. de spons. Barb. l. c. licet dein moribus & legibus introductum, ut, dum res hæc est frequentissima, & necessaria ad Reipublicæ conservationem, sponsalia absque tali solemnitate nudis promissionibus viri ac mulieris, etiam per nuncium ac epistolam perficiantur. L. 5. ff. de sponsal.*

2. *Resp. Ad secundum primò: Sponsalia tri- plicem significationem habent. Dum primò mi- nus propriè accipiuntur pro artha, aliisque mune- ribus à viro dari solitis mulieri sibi nupturæ. L. 1. c. Si nuptia. Secundò frequentius pro matrimo- nio rato non consummato, c. fin. de spons. duor. c. qui desponsatam. 27. q. 2. Unde celebrato jam matrimonio tali ante consummationem illius con- trahentes dicuntur habere sponsalia de præsentibus, & appellantur desponsati juxta illud Matth. 1. Cum esset desponsata Mater JESU Maria Joseph: cu- jus tamen jam tum uxor erat, uti paulò post eodem textu appellatur. Tertio frequentissimè usitatè- que magis ac propriè pro promissione matrimonii futuri, veluti ejusdem præambula. c. nostrates. 30. q. 5. L. 1. ff. de sponsal. Quamvis plerumque etiam sponsi dicantur, qui matrimonio jam copulati*

R. P. Lewr. Jur. Can. Lib. IV.

illud non consummatunt. Castrop. tr. 18. d. 1. p. 1. n. 2.

3. *Resp. Ad secundum secundò; nomen con- jugis, uxoris, viri seu mariti propriissimè competit quidem iis, qui matrimonium consummarunt. Co- var. p. 1. de sponsal. c. 1. n. 3. nihilominus etiam ii, qui matrimonio juncti, illud non consumma- runt, nuncupari possunt conjuges. Vir, maritus, uxor. Castrop. l. c. n. 3. citatis c. sufficit. c. omnes. 27. q. 2. c. consultationi. c. conjuges. de sponsal. & primum quidem constat ex illo Matth. 1. Noli ti- mere accipere Mariam conjugem tuam. Secundum ex illo Luca. 2. v. 5. Ascendit & Joseph, ut profite- retur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante. Tertium ex Matth. 1. v. 16. Joseph genuit Joseph, virum Marie. Anverò prædicta nomina compe- tant quoque sponsis de futuro, non ita certum est. Affirmant competere illis quandoque, sed rariùs. Sanch. L. 1. de mat. d. 1. n. 2. Cöinck. d. 21. du. 1. ac ita in favorabilibus sub nomine uxoris & mari- ti comprehendi posse, inferunt iidem cum Gutt. L. 3. 99. can. de mar. c. 1. à n. 5. & aliis arg. L. non sine. c. de bonis que liberis. ubi statutum disponens, ut ea, quæ uxor à marito quoad proprietatem ac- quirat sibi, non patri acquirat, extenditur ad spon- sos de futuro, quod tamen verum esse non posse, ostendit è contra Castrop. l. c. n. 4. ex c. si verò, de sentent. excomm. ubi secundum communem opini- onem ab excommunicatione can si quis suadente. excusatur percussus Clericum turpiter agentem cum matre, sorore, uxore & filia; & tamen hæc dispositio, etsi favorabilis, non extenditur ad Cleri- cum verberantem turpiter agentem cum sponsa de futuro, ut ipsi sancti. Cöinck. Guttier. & si secus sit, & extendatur dicta dispositio, si sit sponsa de præsentibus, etsi à marito non cognita, ita ut ea no- mine uxoris comprehendatur. Ubi hoc observan- dum cum Castrop. l. c. & Covar. n. 4. quòd quo- ties dispositio aliqua dubia est, qualiter nomen sponsi,*

A

sponsi,

sponsi, viri, mariti, uxoris, & conjugis sumendum sit, præsumendum sit, nisi aliud aliunde colligatur, sumptum esse secundum communem & frequentiore usum, ita ut nomen *sponsi* ad sponfos de futuro conjugio, & nomen *mariti* & *uxoris* ad sponfos de præsentate referatur; quia verba statuti, dispositionis, legis semper, quo ad fieri potest, intelligenda sint propriè juxta c. in nostra. de injuriis.

4. Resp. Ad secundum tertio: Matrimonium, conjugium, nuptiæ, etiam hodie idem significant, Barb. l. c. num. 9. spectato etymo nominis in hoc differunt, quod matrimonium dicitur à matris officio circa prolem, nec immerito, dum præcipuus matrimonii finis est proles suscipienda: Barb. l. c. num. 6. Conjugium verò dicitur ab ipso vinculo, in quo consistit formaliter matrimonium. Barb. num. 7. ubi, quod nomen conjugii cæteris sit præstantius, quia substantiam actus petit. Nuptiæ verò (sic dicitur ab obnubendo, dum olim puellæ pudoris gratiâ se obnubarent, seu faciem velarent, dum viro dabantur) significant potiùs ipsam traditionem, quâ sponsa tradebatur viro, & primam contractus matrimonialis executionem continent citra copulam, ut Barb. num. 8. vel etiam ipsam solennitatem, quâ sponsa in domum viri inducebatur, juxta *L. mulierem ff. de ritu nupt.* ut & hodie non tam proprio matrimonii, quod consensu mutuo perficitur, quam pro externa illa solennitate supponunt; uti constat ex dispositione Ecclesiæ, quâ tempore adventus & quadragesimæ prohibentur nuptiæ, id est, pompantiales, non verò ipse matrimonialis contractus, si absque solennitate privatim ex causa instituat. c. 4. de ferus. Engels. b. r. n. 8.

Quæst. 2. Sponsalia qualiter definiantur.

Resp. Rectè illa defini per promissionem futuri matrimonii, consentiunt omnes juxta *L. 5. de sponsal. c. nostrates. 30. q. 5.* Barb. c. num. 4. Tiraq. de contract. connub. gl. 1. num. 19. Sanch. L. 1. de mat. d. 1. num. 7. Verùm, cum hic omnia sunt quædam spectantia ad essentiam sponsalium, nec ea satis comprehendantur in dicta matrimonii futura promissione, explicatiùs definiti possunt sponsalia cum Castrop. num. 5. Tolet. in sum. L. 7. c. 7. Valent. & c. quod sint mutua promissio matrimonii futuri, seu de matrimonio contrahendo, signo aliquo sensibili expressa; quibus aliqui addunt: inter personas de jure habiles. Singulorum terminorum hujus definitionis declarationem sufficientem dabunt quæst. seq.

Quæst. 3. Qualiter promissio debeat esse vera, & non ficta seu simulata, ut sponsalia constituat.

1. **R**esp. Primò: Promissio constituens sponsalia debet esse vera, & non ficta, seu simulata; quippe quæ promissio non est, sed promissionis fictio, adeoque nullatenus sponsalia constituere potest; quidquid sit de eo, an nihilominus fictè promittens obligetur ad matrimonium contrahendum, de quo mox; illud certum, peccare talem graviter fictè promittendo, & quidem contra justitiam; quia committit mendacium perniciosum in re gravi. Pirh. b. r. n. 4.

2. Resp. Secundò: Promissio exterius facta cum animo promittendi & se obligandi, absque tamen animo implendi id, quod promittitur, nempe contrahendi matrimonii, est vera promissio obligans in conscientia, supposita promissarii acceptance; cum obligatio non nascatur & dependeat ab animo implendi promissum, sed ab animo promittendi & se obligandi; unde jam sufficiens est ad constituenda sponsalia, & verè obligat ad contrahendum matrimonium. Castrop. l. c. p. 2. n. 2. cum communi.

3. Resp. Tertio: Promissio facta exterius seu verbotenus tantum, proferendo verba materialiter absque animo promittendi, seu utendo signis aut verbis in significatione formali, quam habent, non est vera promissio, essentialiter includens obligationem in conscientia, quæ solis verbis non inducitur, sed essentialiter supponit consensum & voluntatem internam; adeoque non sufficit ad constituenda sponsalia, & quod hinc sequitur, non obligatur talis vi sponsalium ad contrahendum matrimonium.

4. Resp. Quarto: Idem est de eo, qui promittit, sine animo tamen se illa promissione obligandi; quanquam, ut bene Castrop. c. num. 2. impossibile sit, aliquem velle seu intendere promissionem, & non habere intentionem se obligandi, vel etiam positivè nolle se obligare; cum de essentia veræ promissionis obligare promittentem ad præstandum. Unde jam infero, &

5. Resp. Quintò: Promittentem hoc tertio & secundo modo matrimonium non tantum non vi sponsalium, sed nullatenus, hoc est, neque ex fidelitate, neque ex justitia obligari ad contrahendum matrimonium; ita Less. de just. c. 18. du. 1. num. 5. Sanch. de mat. L. 1. d. 9. num. 2. Cönninck. d. 21. du. 2. concl. 1. Laym. L. 5. r. 14. p. 1. c. 1. num. 10. contra Vasq. de mat. d. 6. c. 3. num. 27. Pont. L. 1. c. 2. Gutt. L. 3. qq. can. de mat. c. 9. in princ. apud Castrop. l. c. qui tamen & ipse docet, talem, etiamsi non obligetur vi sponsalium, utpote quæ obligationem justitiæ inducunt, obligari tamen ex fidelitate. Verùm probatur responsio; imprimis talis non obligatur ex justitia: jus enim justitiæ non confertur solis verbis, sed voluntate & intentione manifestata, quâ jus, quod quis habet, intendit à se abdicare, & alteri concedere; sed qui non habet intentionem sese obligandi ad quicquam, multoque minus, qui non habet animum promittendi, non intendit transferre jus in alium; esto, pars altera verè promittens intendat in eum transferre, quod ipsa habet, saltem, dum fictè promittens illud non acceptat, sed simulat solum se illud acceptare. Dein neque talem externam promissionem inducere fidelitatis obligationem, ex eo evinci videtur, quod hæc obligatio nascatur ipso jure naturali ex fide alteri data de re illi utili præstanda; quia jus ipsum naturale obligat, ut verum faciat, quod alteri promissit. Jam verò talis alteri verè fidem non dat seu facit, quantumcunque is erroneè putet sibi fidem dari, qui intendit se nullatenus obligare alteri. Item jus naturæ non obligat ad faciendum verum, quod promissit, dum fictè promissit, seu animo non obligandi se ad illud faciendum; quamvis de cætero talis ad evitandum mendacium jure naturæ obligatus erat ad non utendum verbis, quæ animum obligandi significabant, dum hunc non habebat. Unde jam etiam ex eo, quod nemini conce-

concedatur, seu liceat affirmare extrinsecus aliquam propositionem, quin obligetur ad veritatem dicendam, bene quidem intertur, ia nullius quoque potestate (hoc est, morali seu licite exercenda) esse, verbis exterius promittere, & nolle se ex fidelitate obligare ad explenda promissa; nil tamen obstat, quò minus possit utrumque absolute, seu potentia physicà illicitè & mentiundo, uti facit fictè promittens.

Quest. 4. Incidens: num igitur deflorans virginem spe matrimonii fictè promissi teneatur eam ducere.

1. **R** Esp. Primò: Dum probabiliter ac prudenter præsumi potest (uti id ex solo excessu divitiarum ac nobilitatis non semper, nisi adsint aliæ in contrarium conjecturæ, præsumi potest, dum multi viri nobiles ac divites fœminis, etiam infimæ notæ, vel ob formæ præstantiam, vel etiam excacati libidine matrimonio copulari cupiunt. Castrop. l. c. num. 3. Ponc. L. 12. de sponsal. c. 2. num. 15.) virginem advertisse deceptionem, aut etiam, ubi ipsa ex circumstantiis facile scire, vel meritò credere poterat, adeoque debebat, neque ex fidelitate, quia nulla fuit promissio aut deceptio; neque ex justitia; quia sic volenti facta non est injuria, tenetur eam ducere, aut quicquam præstare in recompensationem deflorationis. Castrop. l. c. Ponc. num. 16. Sanch. l. c. d. 10. n. 5. Ubi verò virgo deceptionem non advertit, tenetur talis deceptor ad satisfaciendum illi pro damno illato, nimirum vel præstando dotem tantam, ut æquè bene nubere possit, ac si deflorata non esset, vel, si nec hac, nec alià vi damnum illud reparare potest, quam ducendo illam, tenetur eam ducere. Laym. Castrop. Cón. d. 22. du. 6. concl. 3.

2. **R** Esp. Secundò: Quin etiam, licet damnum illud alio modo compensari posset, adhuc virgine deflorata sic volente, teneri deceptorem eam ducere; eò quòd copulam non nisi sub conditione matrimonii contrahendi sibi concessam acceptavit; quemadmodum quis obligatus est tradere domum, sub cujus tradendæ conditione pretium accepit & consumpsit; docent, ut ait Castrop. num. 3. cum communi. Sanch. l. c. num. 3. Ponc. L. 12. c. 2. Lessl. l. 2. c. 15. du. 3. Rodriq. Tom. 2. sum. c. 108. concl. 8. Molin. tr. 3. d. 106. num. 4. Valsq. &c. at quoque Castrop. ab hac obligatione non liberari deceptorem ex eo, quòd puella ignorante intenderit, vel etiam protestatus fuerit, se promittere matrimonium fictè sine animo eam ducendi solum ad eam inducendam & decipiendam; eò quòd acceptando copulam tantquam pretium obligationis ducendi illam elegerit potestatem illam, aut etiam voluntatem suam non contrahendi cum illa. Sed & dato, illum non habuisse verè internam illam copulam sub ista conditione; sed tantum acceptasse illam simulando consensum in illam conditionem, quin & positivè in animo excludendo illam, adhuc peccavit contra justitiam, vel hoc ipso non habendo consensum illum in matrimonium, dum altera pars consensit in illud, & tradidit corpus suum ad usum; adeoque jam tenebitur ex justitia determinatè ad matrimonium; cum enim justitia commutativa non contentetur redditione rei æqualis, sed exigit, ut idem omnino, quod debetur, reddatur v. g. equus ablatas, dum is adhuc existat, & reddi po-

R. P. Levr. Jur. Can. Lib. IV.

test, & non sufficiat loco equi reddere pretium; tenebitur talis deceptor præbere ex post eundem illum consensum suum in matrimonium, quem injustè prius subtraxerat, & non satisfaciat loco istius exhibendo quid aliud. Addit etiam ex Sanch. L. 1. d. 5. num. 20. Castrop. quòd in foro externo non obstante illa protestatione (intellige interna; nam si illa foret externa, sive animus ille fictus, & intentio decipiendi fuisset antecederet coram aliis declaratus, accedentibus aliis indiciis animum fictum probantibus, unà cum juramento de illo habito, secus videtur) compellendus sit eam ducere, adeoque etiam in foro conscientiæ teneatur; cum forum internum semper conformetur foro externo, quoties non nititur falsæ præsumptioni.

3. Limitatur tamen responsio hæc à Sanch. l. c. n. 4. primò, ut non teneatur deceptor eam ducere, dum ex tali matrimonio magnum scandalum, malusque exitus prudenter timetur; quia quod sine scandalo fieri nequit, peccatum est, ad quod non datur obligatio; & prudens metus mali exitus in casu matrimonii ab uno invito contracti regulariter trahit periculum plurium ex illo secutorum peccatorum. Limitatur secundò, quando deceptor non reperit virginem (qualem se dicebat) sed corruptam; eò quòd in deceptiõibus & delictis detur compensatio, modò damnum ex uno non sit majus damno ex parte alterius. Quinimo procedere id ipsum videatur in casu, ubi mulier non decepta dicendo se virginem, sed ipse deflorans suo errore deceptus invenit corruptam, quam virginem putabat; cum hæc sit justa causa etiam dissolvendi sponsalia, & consequenter etiam causa sufficiens, cur is non teneatur eam ducere. Verum in contrarium esse videtur, quòd, si postquam advertit corruptam esse, pergat & absolvat copulam, jam eo ipso actu videatur copulam concessam non nisi sub conditione matrimonii futuri, etiam non curato hoc virginitatis defectu acceptare, seu pergere acceptare; idque etiam si antecederet sic constitutus fuisset, ut copulam non curasset, seu non desiderasset & acceptasset, si scivisset, non esse virginem. Neque his obstat, quòd postmodum actu contrahendo cum ea matrimonium plus ei præstet, quam valeat ea copula, plus valitura, si virgo fuisset; hoc enim sibi adscribat talis deceptor, dum nihilominus in defectu hujus valoris sub conditione pretii excessivi eam acceptavit. Unde verè dicit Engels. ad h. r. num. 13. cum eadem hæc ratio non tantum de virgine, sed etiam in quavis fœmina, etiam corrupta, locum habere videatur, esse plures, qui existiment idem juris esse in corrupta, quæ non aliter sui corporis potestatem tali deceptor fecit, quam sub spe & conditione matrimonii futuri. Quamvis non desint alii non improbabiler sentientes, in corrupta sufficere, si injuria illa illata ei per illam deceptionem, nimirum admittendo concessam copulam animo non implendi id, sub cujus conditione illa concessa, nempe matrimonium) compensetur pecunià taxandà arbitrio prudentis; eò quòd ducere corruptam, ubi nulla vera promissio præcessit, non sit æqualis compensatio copulæ cum ea habitæ, sed notabiliter quid excessivum, nisi tamen, ut addit Engels, sit vidua bonæ famæ, infamiæque ex illa copula contraheret, ob quam aliud matrimonium facile inire non posset; tunc enim valde probabiliter priorem sententiam tenendam esse.

A 2

Quæst.

Quaest. 5. An & qualiter promissio constituens sponsalia debeat esse libera.

R Esp. Primo: debere eam esse liberam ea libertate, quae sufficit ad meritum & demeritum; cum sit actus humanus, humanam obligationem inducens, Castrop. l. c. n. 4. Quare si furor, iracundia, ebrietas non adimunt plenam libertatem, obligationem quoque sponsaliorum non impediunt. Citat pro hoc Sanch. L. 1. d. 8. n. 5. Vasq. d. 5. c. 1. Cón. d. 21. du. 2. n. 18. concl. 6. Molin. de gust. d. 267. in princ. Gutt. de mat. c. 7. à n. 5. Verum aliis ista libertas non sufficit, sed requirunt libertatem, & tantam ex parte intellectus advertentiam & deliberationem, quanta requiritur & sufficit ad peccandum mortaliter, id est, plenam, seu talem, qualem viri prudentes in negotiis magni momenti adhibere solent; & non sufficere talem, qualem adhuc habere, solent semi-poti, semi-dormientes, etsi non requiratur plena & matura deliberatio, & omnium circumstantiarum consideratio. Siquidem sponsalia obligant sub peccato mortali; jam verò non omnis libertas sufficiens ad demeritum est plena; cum semiplene advertens ad malitiam, adeoque semiplene liber possit demereri, seu peccare venialiter, etsi non mortaliter. Unde jam etiam licet ebrietas, furor, iracundia, tanta non sit, ut tollat plenè seu omnimodam libertatem, seu solum ex parte, adhuc tamen penitus impediunt obligationem sponsalium, sive nullatenus promissio in illa facta constituit vera sponsalia. Advertendum proinde verba illa: adimere plenam libertatem: æquivoca esse; utique enim semiplena libertas adimit plenam libertatem, hoc est, impedit, quò minus libertas sit plena, seu perfecta; non tamen adimit plenè seu omnem libertatem, sed relinquit semiplenam. Unde jam etiam sequitur, quòd, si quis ante ebrietatem, vel amentiam habuerit intentionem contrahendi sponsalia, seu promittere alicui matrimonium, illa adhuc non contrahat, dum postmodum in ebrietate semiplena promittit matrimonium fœminæ, etiam plenè deliberatè repromittenti; cum enim obligatio sponsalium ex ipsomet contractu, & non ex voluntate illum celebrandi oriatur, necessariò exigit contractum in se liberum, intellige plenè. Cui illationi non obstat primò, quòd cum Sacramenta v. g. Confirmationis Baptismi ab adulto suscipienda sufficiat intentio habitualis, seu præhabita non retractata, validè recipiantur in ebrietate etiam perfecta; nam præterquam quòd ad agendum plus requiratur, quàm ad recipiendum, de essentia seu forma illorum Sacramentorum non est actus suscipientis illa, quemadmodum essentia contractus sponsalitii, vel etiam matrimonialis consistit in volitione contrahentium. Neque etiam obstat, quòd sponsalia valide contrahi possint sub conditione eveniente priùs postmodum in ebrietate vel amentia; nam hac ratione adhuc non contrahuntur in ebrietate, sed extra eam, tamen perfecta & absoluta eorum obligatio suspendatur usque ad eventum conditionis, qua eveniente sive in ebrietate, somno, amentia, sive extra illam, sive scientibus, sive nescientibus contrahentibus, dicta obligatio evadit absolute absque omni alio actu illorum. Castrop. l. c. n. 5.

2. Resp. Secundo: promissio futuri matrimonii facta ex metu gravi cadente in virum constantem nequit constituere sponsalia valida; nam esto, quòd sponsalia inita ex tali metu à jure positivo non irritentur per se & immediatè, ex irritatione tamen matrimonii ob coactionem (quippe ad quòd contrahendum nemo cogi potest per talem metum) & ipsa irrita sunt eo ipso; ne, si per hoc modo coacta sponsalia obligaretur quis, jam eo ipso cogi posset tali metu ad contrahendum matrimonium, ita Castrop. l. c. num. 6. remittens ad seipsum, tr. 2. de peccat. d. 1. p. 9. num. 3. Verumtamen etsi id admittatur communiùs, dum ipsomet metum incussit injustè, negant tamen alii, dum metus illi aliunde incutitur, docentque, sponsalia talia non esse eo ipso invalida, sed valere usque ad sententiam Judicis, sententià Judicis ob hanc vel similes causas rescindantur; aliàmque esse de matrimonio rationem, quòd ideo jure sic statuente ipso facto est nullum, dum per talem metum extorquetur; nimirum quia semel contractum validè nullo modo dissolvi potest; sponsalia verò, etsi valida, & in specie sponsalia per metum talem contracta, etiam juramento confirmata, facile dissolvi possunt per Judicem. Unde jam etiam non sequitur, quòd si quis vi talium sponsalium obligetur ad contrahendum matrimonium, cogi quis possit ad matrimonium validum per metum talem injustè incussum; cum dicta sponsalia rescindi possint ac deberent. teneret autem sequela, si indissolubiliter pergerent obligare.

Quaest. 6. Qualiter hæc promissio debeat esse facta uni determinatæ personæ.

R Esp. Si quis promittat cum una ex pluribus filiabus Titii contrahere matrimonium, etsi harum singulæ ei repromittant, confurgere nequeunt sponsalia; cum enim matrimonium contrahi nequeat, nisi cum una determinatæ personæ, etiam non potest quis obligari ad illud contrahendum, quousque obligetur ad illud contrahendum cum una determinatæ personæ; quòd vi talis promissionis indeterminatæ non fit; cum vi illius adhuc maneat liber respectu singularium. Cónineck. l. c. num. 4. Pont. L. 12. c. 5. num. 6. Sanch. L. 1. c. 26. num. 7. Castrop. l. c. num. 7. cum communi.

Quaest. 7. An & qualiter dicta promissio debeat extrinsecus manifestari?

R Esp. Promissio purè interna seu mente retenta constituere nequit sponsalia; cum enim ea sint contractus promissorius, utrinque onerosus, & humano modo initus, necessè omnino habent duplici volitione utrinque manifestata perfici, ac proinde constitui in tali promissione, vi cujus pars altera possit & debeat repromittere, quòd impossibile est fieri per promissionem alteri nullatenus manifestatam, & omnino incognitam. Unde etiam in vi sponsaliorum obligari adhuc nequit Titius promittens DEO se ducturum Cajam in uxorem, etiam si DEUS dictam promissionem acceptet; cum

cum ad talem obligationem sponsalitiā inducendam necessarius sit consensus Caje reciprocus, qui ex eo, quod Deus illam promissionem accipit, non ponitur. Neque opponas, posse adhuc absque eo, quod manifestetur promissio, acceptari promissum, vi nimirum generalis acceptationis seu intentionis, quā Caja antecederet dicit: accepto, si quid mihi Titius promiserit. Nam talis acceptatio generalis & indefinita, neque jure positivo, neque jure naturali sufficit ad acqui- rendum jus activum, vi cuius possit obligare quis alterum in commodum suum. Non jure positivo, arg. l. 10. de donat. ubi dicitur: *Si nescit rem, quā apud se est; sibi esse donatam, vel missam non acceperit, donata rei dominus non fit.* Non jure naturali; siquidem jure naturā non obligor, quod minus utar re mea, quamdiu ea mihi pleno jure subiecta manet; sed actus liberi, quamdiu subsunt secreto naturali, vi cuius ne quidem Angelis, nisi nobis volentibus, cognosci queunt, cuique pleno jure subiecti sunt, non tantum ut possimus eos liberè occultare vel revelare, sed etiam sine ulla violatā iustitiā vel infidelitatis nota retractare absque ulla alterius voluntate (hoc enim exigit plenum dominium) ac ita eo ipso nullam pariunt iustitiā vel fidelitatis obligationem. Adde, quod, si meo actu merè interno jure naturali constitueretur alteri jus activum, vi cuius obligarer ex stricta iustitiā, natura approbaret obligationem, quam approbari non esset consonum naturā, utpote ignoram omni homini & nullius usūs. Quomodo enim habens generalem illam & conditionatam acceptationem, ignarus factā à me promissionis posset sibi arrogare jus V. G. itineris per fundum meum? & quomodo ignarus ejus acceptationis potero obligari ad ei resistendum?

Quest. 8. An & qualiter promissio futuri matrimonii intimari absenti debeat, ut acceptari censeatur, & quis nomine ejus acceptare eam possit.

R Esp. Ad primum: Promissio facta absenti, ut ab eo acceptari possit & censeatur, necessariò intimanda ei per epistolam vel nuntium ad hoc specialiter destinatum; ita ut non sufficiat, ut alius tertius promissionem factam promissario declarat; non enim censeatur promittentis voluntas unita voluntati promissarii, nisi per medium ab eo destinatum, neque promittens promissario loqui nisi per medium à se in eum finem assumptum, Sanch. l. 1. d. 6. num. 19. Castrop. l. c. p. 3. num. 4.

R Esp. Ad secundum: Alius, qui ad acceptandum non habet speciale mandatum, nomine absentis puellā stipulari nequit, ita ut promittens ex hac stipulatione jam obligatus existat, ac si puella jam acceptasset, sed, ut promissio facta absenti animo contrahendi cum ea sponsalia firmitatem habeat, dum nemo adest habens speciale ad acceptandum mandatum, requiritur acceptatio per ipsam absentem præstita, antequam proinde promittens resilire potest; quia ante istam illius acceptationem nulla potest esse repromissio, antequam nulla in promittente nascitur obligatio. Sanch. l. 1. d. 7. n. 32. juncto n. 12. Castrop. l. c. n. 6. Sed neque si liberaliter, & non sub conditione repromissionis promittat quis patri, tutori vel curatori puellā absentis, se cum ea velle ma-

trimonium contrahere, stipulantibus etiam iisdem pro ea, adhuc non contracturum obligationem neque fidelitatis, neque iustitiā comparatione puellā, tradit Castrop. l. c. contrarium sentiente Sanch. l. c. n. 36. nimirum quod, esto hac ratione directè se obligaverit patri, tutori &c. facta tamen sit hæc obligatio in favorem filii, eique jus quæsitum. Pro ratione dat Castrop. quod, esto pater, tutor stipulari possit pro filio, si tamen factum cohæreat personæ filii, nec patris interest ea stipulatio, valeat solum quoad filium, non quoad patrem, ut ex Bartol. ad l. quod dicitur. ff. de V. O. ipse Sanch. cit. d. 7. n. 6. jam verò matrimonium, quod promittit se contracturum cum puella, puellā adhæreat, & nec patris illius nec alterius interfit; cum sit factum personale, non reale; adeoque comparatione puellā (quippe quæ existimare posset illam promissionem sibi non esse utilem) ante acceptationem ab ea factam valere nequit.

Quest. 9. Num igitur promissio futuri matrimonii etiam manifestata Caje nullatenus Titium promittentem citra acceptationem Caje obliget?

R Esp. Affirmativè; ad omnem enim promissionem, ut vi illius obligetur promittens, acceptatio illius requiritur necessariò, si non tanquam constitutivum illius intrinsecum, saltem tanquam complementum & conditio sine qua non habet promissio vim obligandi, neque naturaliter, hoc est, in conscientiam dependenter à lege humana concedente promissario actionem contra promittentem, multoque minus civiliter, hoc est, ita ut jure sic statuente concedatur promissario quoque actio contra promittentem in foro externo, quippe quæ semper, quamdiu acceptata non est, revocari potest absque eo, quod quicquam agatur contra veritatem aut etiam fidelitatem; cum semper sic sit conditionata: si alter velit: nimirum acceptare jus ei à me oblatum; aut etiam contra iustitiā seu jus quæsitum per talem promissionem alteri; cum jus nullum in alterum transferri queat eo ignorante seu non volente, Castrop. l. c. Proceditque id ipsum, etiamsi promissioni internæ adjiciatur juramentum. Nam si talis promissio non obliget in vi promissionis, antequam acceptetur, neque hoc juramentum obligabit, utpote merè accessorium promissioni, cuius proinde naturam sequitur; adeoque sicut hæc promissio, ita & hoc juramentum imbibit dictam conditionem; si à promissario fuerit acceptata. Sanch. de Sponsal. d. 7. n. 24. & 25. Gutt. de mat. c. 6. n. 26. Secus tamen est de juramento per se stante de contrahendo matrimonio, quod etiam non stante promissione obligabit, Gobat. Th. experim. rr. 10. num. 21.

R Esp. Neque opponas primò: Promissio matrimonii facta infanti revocari nequit, quousque infans veniat ad ætatem, in qua aptus est acceptare promissionem, Arg. l. jubemus. c. de emancip. liberor. Ergo hæc obligatio potest absque eo, quod innotescat alteri, aut ab eo acceptetur. Nam Castrop. l. c. Cón. d. 22. du. 6. num. 26. & alii negant absolutè antecedens contra Sanch. d. 6. num. 29. Gutt. l. c. num. 11. nullatenus obstante cit. leg. dum pater, etiam invito filio, multò-

multòque magis eo infcio, eum emancipare possit, renunciando juri, quod habet in filium privilegio juris positivi, & sic eum liberando ab obligatione, quam in filio fundat jus illud; dum ad jus dimittendum & amittendum minùs requiritur, nimirum sola voluntas habentis illud, quàm ad jus acquirendum; quemadmodum etiam ex eo, quòd debitor irrevocabiliter acquirit libertatem à debito, etiam antecederet ad acceptationem suam ex sola voluntate creditoris liberaliter remittentis illud, non sequitur, promissarium irrevocabiliter acquirere jus ad promissum etiam ante acceptationem suam ex tota voluntate promittentis, dum, uti jus in uno, & debitum definit in altero, sufficiat voluntas unius, nimirum habentis jus; ut verò jus habitum ab alio transferatur ad alium, non sufficiat voluntas habentis illud, sed requiratur quoque voluntas translataii. Neque opponas secundò: textum *c. veniens, qui clericus vel vocentes* ubi promissio facta absenti statuitur valida absque ulla facta acceptationis mentione; nam ibi factam acceptationem per interpositam personam, quæ ad hoc mandatum habeat, tradit *ibidem. Gl. v. promissit.* Jo-And. Host. & Anchar. *ibidem.* Castrop. *l. c.* cum aliàs, ut Barb. *in cit. c. veniens. n. 3.* promissio absenti facta, nullo pro eo acceptante, sit revocabilis in utroque foro ante acceptationem. Dum enim dicitur, ex promissione non nasci obligationem nisi accedat ejus acceptatio, debet intelligi de acceptatione promissarii vel alterius, qui ejus nomine aut stipulari, aut acceptare legitime possit. Neque opponas tertio: dari quasdam pollicitationes privilegiatas, quales sunt, quæ juramento firmata factæ Ecclesiæ, hospitali vel alteri causæ piæ, quæ absque omni acceptatione obligent. Nam negatur hoc ipsum, nimirum illas obligare naturaliter etiam juris privilegio ante acceptationem; cum nec jure naturali, neque humano talis favor seu vis obligandi iis concessa reperitur. Laym. *Th. mor. l. 3. tr. 4. c. 1. num. 3.* Less. *de just. l. 2. c. 18. du. 2. num. 38.* Pirh. *ad tit. de pactis. §. 1. num. 2.* Sed etsi hic nulla alia acceptatio intercedat vice hominis, saltem intercedit acceptio tacita seu ficta juris, seu inducta dispositione juris ejusmodi promissiones recipientis causâ boni communis. Proinde nec tales promissiones obligant prout supponunt pro nudo actu promittentis, sed pro ut conjunctæ, seu prout subsistant illi juris dispositioni.

Quest. 10 Num vice versa, ut promissio obliget, acceptatio illius debeat esse manifestata promittenti, & an & qualiter ad constituendum sponsalia requiratur promissio mutua.

1. Resp. Ad primum; Dum promissio facta sub onere, ut promissarius repromittat (qualis necessariò requiritur ad sponsalia) exigitur repromissio, adeòque & acceptatio promissionis facta à promissario manifestata quoque esse debet promittenti; non enim aliàs repromissionem, utpote sibi incognitam acceptare poterit. Secus est, si ve acceptationem hanc innotescere necesse non est promittenti matrimonium omnino gratis animo non contrahendi sponsalia seu fidem præstandi alteri omnino independentem ab ejus repromissione, Castrop. *loc. cit. num. 5.* Sanch. *l. 1.*

d. 7. num. 35. Sed de hoc mox pluribus. Unde de sit

2. Resp. Requiritur promissionem mutuam, cum communi, & juxta *l. 1. ff. de sponsal.* docent Sanch. *l. 1. d. 5.* Valq. *de mat. d. 4. c. 3.* Molin. *tr. 2. d. 263.* Castrop. *loc. cit. p. 2. num. 9.* cum enim actiones non operentur ultra agentium intentionem; *c. fin. de præb.* & promittens matrimonium animo contrahendi sponsalia non intendat promittere nisi sub conditione repromissionis, hac non existente, nullam contrahit obligationem. Tametsi autem gratis omnino ac liberaliter facta promissio puellæ, eam acceptanti absque eo, quòd vicissim se promittenti obliget, sponsalia non constituat; parit tamen in promittente obligationem eam ducendi, quamdiu illa eam non remittit, Sanch. *l. 1. d. 5. num. 12.* Laym. *l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. num. 2.* Gutt. *de mat. c. 5. à n. 1.* Castrop. *l. c. n. 11.* contra Pont. *l. 12. c. 4. num. 2.* Valq. *d. 4. c. 3.* licet enim matrimonium sit contractus mutuus, ita ut non possit quis se alteri tradere, quin ipsa se tradat illi; sicut non potest venditio equi celebrari; quin emptor concedat pretium; potest tamen obligari ad matrimonium contrahendum cum Caja, quin ipsa se ei obliget aut obligata existat etiam post acceptationem promissionis ad contrahendum matrimonium cum eo, seu ad ducendum illum. Sicut potest quis se obligare ad vendendum equum absque eo, quòd alter acceptans hanc illius obligationem teneatur eum emere. Hoc quidem verum est (quod est fundamentum contrariæ sententiæ) obligationem taliter promittentis non esse, ad donandum corpus suum, sed ad mutuandum, puellamque acceptantem illam promissionem, seu obligationem acceptare mutuacionem; sed quia illam acceptat non imponendo sibi obligationem, sed retinendo libertatem, ut mutuacionem præstet & matrimonium celebret, quando sibi placuerit, ea de causâ obligata non est illi gratis promittenti, etsi is illi sit obligatus. Sed neque ex eo, quòd puella acceptet talem simplicem promissionem, censetur repromittere. Sanch. Laym. Gutt. *ll. cit.* Castrop. *p. 3. num. 8.* contra Valq. Pont. *ll. cit.* Siquidem puella hac ratione non acceptat, ex sua parte matrimonium absolute contrahendum, sed fidem, quam promittens ei præstat de matrimonio contrahendo, ubi ipsa voluerit; adeòque vi talis acceptationis non repromittit, utpote ad quam repromissionem necessarium est, ut ipse acceptet absolute matrimonium futurum. Unde licet promissor se ei in matrimonium tradere nequeat, quin & se tradat illi, & consequenter ista non potest velle absolute illius traditionem, quin & absolute velit suam traditionem, poterit tamen absolute velle illius obligationem, & fidem ad dictam traditionem sibi faciendam, ubi sibi placuerit, si ve potest absolute velle jus sibi quæsitum ex illius promissione ad exigendam ab eo illam traditionem absque eo, quòd obligata sit ad illam traditionem ab eo exigendam.

3. Illud hic observandum, quòd, cum rarò contingat futurum matrimonium promitti absolute ac merè liberaliter; sed plerumque ac regulariter sub onere repromissionis (nisi aliunde constet de tali gratuita voluntate promittentis) merito præsum, fieri eam sub illa conditione voluntatem restringente, adeòque talis promissionis accepta-

acceptationem esse tacitam repromissionem; cum in dubiis præsumendum sit, quod communiter fit. De cætero acceptans sine repromissione, ne censetur promittentis animum contemnere, vel jus ex acceptata illius promissione quæsitum remittere, non debet nimium differre exactationem illius, sed vel repromittere, vel declarare, quod non cupiat promissionis executionem. Krimer. cum communi.

Quæst. II. Num mutua illa promissio facta clandestinè constituat sponsalia valida & licita.

1. Resp. Ad primum: Promissio sic facta seu sponsalia etiam celebrata inter solos contrahentes sine præsentia parochi & testium, vel etiam cujuscunque alterius, sunt valida. Sanch. l. 1. d. 13. Gutt. de mat. c. 4. à n. 1. Pont. l. 12. c. 5. num. 6. Castrop. l. c. p. 2. n. 15. Pirh. h. t. n. 26. Barb. ad Trid. sess. 24. c. 1. de reform. Reiffenst. h. t. n. 22. contra Seguram & paucos alios apud Castrop. l. c. siquidem talis contractus sponsalitiis irritus non est jure naturali, ut per se constat; neque ullo alio jure positivo. Nam Trid. l. c. irritans contractum matrimoniale seu matrimonium sic contractum, & vel sic corrigens & derogans juri communi, vi cujus matrimonium tale valebat, nullam mentionem facit, de sponsalibus; ergo ea in ista dispositione sunt omissa seu præterita, adeoque nullatenus cadentia sub illo decreto Trident. irritante sponsalia de præsentè clandestinè celebrata relinquuntur dispositioni juris communis, vi cujus à fortiore valent sponsalia clandestina, cum etiam vi illius, ut dictum, valuerint & valeant matrimonia clandestina.

2. Resp. Ad secundum: Neque etiam per se loquendo sponsalia clandestinè celebrata sunt illicita, AA. cit. cum communi contra Sylv. Armill. Cajet. &c. apud Castrop. l. c. nullo enim jure nec antiquo nec novo sunt prohibita. Quod autem ex clandestinis sponsalibus oriantur quandoque aliqua inconvenientia, non probat esse per se illicita, sed solum consultius esse, ut testes adhibeantur, etiam ad hoc, ut eis in foro externo fides adhibeatur. Ad illud, quod objici solet, nimirum prohibito matrimonio prohibentur quoque sponsalia; ergo prohibito matrimonio clandestino, prohibentur quoque sponsalia clandestina: negatur sequela; nam licet prohibito absolute matrimonio, quocunque demum modo illud contrahatur, prohibeantur quoque sponsalia absolute, utpote quæ via sunt ad matrimonium, & non contrahuntur nisi ratione matrimonii futuri, quod proinde si illicitum, sponsalia forent promissio rei illicitæ & sic nulla; non tamen inde sequitur, quod prohibito non absolute matrimonio, sed solum, ne tali modo, nimirum clam contrahatur, prohibeantur quoque sponsalia sic contrahi; cum sponsalia clandestina non sint via ad matrimonium clandestinum; non enim clandestinè ea contrahentes promittunt sibi aut obligant se ad matrimonium clam sic contrahendum, sed eo modo, quod permittit Ecclesia; adeoque talia sponsalia sunt promissio rei licitæ, & consequenter valida & licita. Textus quoque in contrarium adduci soliti ex l. oratio. ff. de sponsal. l. si quis tutor. ff. de rit. nupt. eodem modo intelligendi de casu, in quo matrimonium prohibetur absolu-

tè, sive ut nullo modo contrahatur, vel quando est eadem ratio prohibitionis matrimonii & sponsalium, quæ eadem ratio non est in præsentè, dum matrimonium clandestinum prohibetur ad vitandum concubinatum, cum secunda uxore putatitia, ad quam quippe publicè ductam cogebat Ecclesia inficia matrimonii prioris clam contracti; validè tamen, intellige, ante dictam prohibitionem; quod locum non habet in sponsalibus clandestinis, quibus non obstantibus, matrimonium subsequens cum alia est validum.

Quæst. 12. Num sponsalia celebrata sine scitu & consensu parentum aut eorum, qui contrahentibus sunt loco parentum, sint valida, vel etiam licita.

1. Resp. Ad primum: Affirmativè, argumento imprimis desumpto ex Trid. sess. 24. c. 1. ubi, quod matrimonia à filiis familias contracta sine consensu parentum vera sint & rata, & affirmatio in contrarium, nimirum quod sint irrita, vel quod parentes ea rata vel irrita facere possint, falsa dicitur; ergo idem dicendum de sponsalibus, quod non dependeant à consensu parentum. Secundò arg. c. cum virum. h. t. ubi, quod puella in matrimonio spirituali seu susceptione status religiosi in ætate jam nubili constituta (quia liberum habet arbitrium) in electione propositi sequi parentum non cogatur voluntatem. Unde dum Canones quidam videntur requirere consensum parentum, intelligendi sunt de debito honestatis; siquidem naturalis ratio suadet in nuptiis filiorum habendam rationem parentum aut aliorum, in quorum sunt potestate, non tamen id præcipit absolute sub irritatione nuptiarum. Vel etiam Canones V. G. c. alter. 30. q. 1. c. nostrates. 3. q. 1. respiciunt istiusmodi consensum eorum, in quorum potestate sunt sponsi ad hoc, ut eorum pacta nuptialia sint solemnia, intellige solemnitate accidentali, non spectante de cætero ad substantiam illorum. Quemadmodum etiam in jure antiquo vera & valida matrimonia erant in duplici casu, nimirum quædam appellabantur solemnia, utpote celebrata cum solemnitatibus; qualia erant, ut fœmina prius peteretur ab his, qui supra illam dominationem vel custodiam habebant, & à parentibus & proquinioribus sponsaretur, & suo tempore sacerdotaliter cum pluribus & oblationibus à Sacerdote benediceretur, & à paranympis custodiretur &c. Alia non solemnia, quæ appellabantur legitima, eò quod facta secundum præscripta legum etiam quò ad circumstantias substantiæ matrimonii extrinsecas. Alia non legitima, quòd licet essent in substantia vera matrimonia, tamen deficerent in circumstantiis lege præscriptis; de quo vide Pontium l. 7. de mat. c. 57. à num. 6. Juri verò civili quò ad validitatem nuptiarum (cum sit materia spiritualis) locus non est; quin & legibus hujusmodi, V. G. l. 7. ff. de rit. nupt. & l. 7. ff. de sponsal. exigentibus hujusmodi consensum derogatum per Jus Canonicum teste Bellarm. de mat. c. 19. & 20. apud Sanch. l. 4. d. 22. n. 3.

2. Resp. Ad secundum: Neque sponsalia facta inficiis vel etiam invitis parentibus regulariter loquendo sunt peccatum. Henriq. l. 1. de mat. c. 13. n. 13. & alii. Filius siquidem quò ad contrahendum matri-

matri-

matrimonium est liber, sui juris, & parentibus non subditus. Secundum D. Thom. 2. 2. q. 104. a. 5. in corp. & in 4. dist. 29. q. unic. a. 4. ergo in hoc transgrediens præceptum parentum, utpote non obligans eum, non peccat. Probatur etiam ex eo, quod *in c. nostrates*, ubi memorata solennitates præscribuntur, & inter eas petitio consensus parentum. Diciturque: *hec sunt pacta conjugiorum solennia*: & dein subiungitur: *peccatum autem esse, si hac cuncta in nuptiali fadere non interveniant, non dicimus*. Ergo sine illis licet fiebant pacta nuptiarum non solennia; adeoque citra culpam inter cætera omitti potest petitio illa consensus parentum. Quod obmoveretur in contrarium, nempe quod filius in contrahendis sponsalibus & ineundo matrimonio dependeat à voluntate & consensu parentum, illud est, quod *c. 1. de despons. impub.* Honorius Papa in casu sponsalium à parente celebratorum nomine filii impuberis rescribit in hæc verba: *Potest autem filium nondum adultum (voluntas cuius discerni non potest) pater, cui vult matrimonio tradere, & postquam filius venit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc implere*. Ubi verbum *debet* videtur ex natura sua importare necessitatem & præceptum, ut *Gl. in c. proposuit. v. non debet*. Quin & verbum: *Omnino debet*, videtur importare præcisam necessitatem. Verùm his non obstantibus, ad hoc respondetur, filium jam aliàs determinatum ad in eundum statum conjugalem non teneri ad implenda sponsalia, quæ pater illius promissit aut præcipit; idem suadet libertas naturalis, quam habet filius in electione personæ, cui femel electa perpetuò convivere debet; item experientia, quæ constat gravissima oriri ordinariè mala ex infautis talibus nuptiis, quas filii imperio parentum, cum hac vel illa persona, ad quam affectum non habent, amplecti coguntur, idem à potiore urget, ubi filius determinatus est ad statum oppositum conjugati, cum, ut dictum, liberi in electione status non subsint positivo parentum imperio. Unde etiam parentes, secluso casu necessitatis & indigentia, cui alia ratione succurrere nequiret filius, quam ineundo matrimonium cum hac vel ista persona, injustè prohibent aut impediunt filium in usu libertatis à natura illi concessæ, ad libere subeundam gravissimam matrimonii servitutem; quin & peccarent graviter, si filium justè renuentem in hoc matrimonii negotio obsequi asperius tractarent, vel plus æquo negligendo vel opprimendo tandem compellerent ad obsequendum sibi. Quapropter jam licet verbum *debet*, quo utitur *cit. canon.* præsertim conjunctum verbo

omnino regulariter importet præceptum. Barb. de dictionib. v. *debet. n. 2.* & v. *omnino n. 14.* interpretationem tamen congruam recipere debet à jure communi, ut idem Barb. v. *omnino. num. 18.* & ex subjecta materia, nimirum quòd quandoque importet solum debitum honestatis & decentiæ, non necessitatis & præcepti, licet si conjugatur verbum *omnino*, ut Idem v. *debet. n. 6.* in præsentem autem casu materia est matrimonium, quod jura volunt gaudere plena libertate, & immune esse ab omni necessitate, præsertim injustè imposita. Nihilominus adhuc peccabit filius, si cessante justà causâ non implendo hac in re voluntatem parentum, insciis iis, & ne quidem petito eorum consilio, contrahat matrimonium, adeoque etiam sponsalia, quia hæc continent obligationem contrahendi matrimonium. Sanch. l. 7. d. 23. n. 9. Suadet enim idipsum debita parentibus à filiis pietas & reverentia, ut in negotio tam gravi, si justissima in contrarium non obstat ratio, obsequantur votis parentum, aut saltem consilium eorum expetant; quin & secus faciendo in re gravi lædatur jus parentum, dum, qui onus habent habendi curam liberorum, illisque providendi etiam de nuptiis, habeant quoque jus exigendi, ut liberi iis in hoc negotio pareant, vel saltem per petitionem consilii honorentur. Illudque & plus non voluit Leo Papa in *c. qualiter. 30. q. 5.* dicendo, non esse virginalis pudoris maritum eligere, sed judicium parentum expectare; & Evaristus in *c. aliter. 30. q. 5.* pro nupta non habeatur puella, quam pater non desponsat. Non enim petendo consilium, ad quod tenentur, tenentur illud sequi, ubi rationem in contrarium habent æquam; adeoque ex eo præcisè capite, quòd parentibus invititis contrahant, non peccant, ut Sanch. l. c. n. 10. neque enim tunc agitur contra reverentiam parentibus debitam; neque (seclusis aliis titulis V. G. infamia) læditur jus eorum à filiis per sponsalia, vel matrimonium contractum illis priùs consultis (ad quod tantum se extendit eorum jus & debita reverentia) licet invititis; dum in his, quæ ad proprii corporis sustentationem & prolis generationem pertinent, omnes sunt æquales, & suis parentibus non subijciuntur, ut D. Thom. l. c. neque tamen etiam propterea petitio illa consilii inutilis est; cum eo petito à parentibus plura proponi possint, quibus auditis & expensis, sponsalia utiliter declinare, aut inita justè rescindere possint. Plura de his infra, ubi ex professo eadem materia examinabitur circa matrimonium celebratum citra consensum parentum.

CAPUT II.

De verbis aliisque signis & factis, quibus sponsalia contrahi possunt & solent, contractaque in foro externo præsumi debeant.

Quest. 13. An & qualiter per verba contrahi possint aut debeant sponsalia.

R Esp. Primò: Tametsi verba inter alia signa, quibus consensus internus seu promissio futuri matrimonii mutua manifestatur, ac ita contrahuntur sponsalia, sint præcipuum seu principatum teneant, ut

Pith. h. t. n. 13. ex Covar. in epit. l. 4. decret. p. 2. c. 4. in princ. n. 1. ita ut ex verbis probatio sit certior, quam quæ fit aliis signis, ad valorem tamen contractus, & in specie sponsalium & matrimonii, ut per ea consensus internus manifestetur, non sunt determinatè necessariæ, etiam in iis, qui loqui possunt; sed sufficiunt signa qualibet, modò apta sint secundum communem loquendi modum & cir-